

Róbert Antal

Právna úprava a prax hľadania archeologických nálezov v Česku a na Slovensku.¹⁾

Úvod

Od rozšírenia detektorov kovov a popularizácie archeologických lokalít v laickej spoločnosti je archeologická obec konfrontovaná s problémom amatérskych hľadačov pokladov, ktorí „vykrádajú“ známe bohaté lokality a mnohokrát aj objavujú lokality nové. Ich činnosť bohužiaľ veľakrát neprispieva k rozvoju odboru ani k poznaniu histórie krajiny. Veľkým problémom je hlavne strata archeologických artefaktov, ktoré pomáhajú dotvárať povedomie o histórii daného územia, rovnako závažným problémom sú však aj neodborné vyzdvihnutie nálezov, ktoré naruší nálezové kontexty a absencia profesionálnej dokumentácie, ktorá by mohla aspoň čiastočne zachytiť nálezové okolnosti. Z vedeckého hľadiska tak okrem straty nálezu dochádza aj k strate veľkého množstva významných sprievodných informácií.

Osud nálezov, ktoré neboli ohlásené a teda ani preskúmané niektorou organizáciou oprávnenou k vykonávaniu archeologických výskumov, väčšinou končí jedným z troch spôsobov – ako súčasť súkromnej zbierky detektoristu, odovzdanie už vyzdvihnutého a nezdokumentovaného nálezu archeologickej inštitúcii či múzeu a predaj archeologických nálezov.

Prvý variant znamená s najväčšou pravdepodobnosťou definitívnu stratu nálezu a informácií s ním súvisiacich, preto táto možnosť nie je archeologickou obcou vítaná. Oproti tomu je odovzdanie už vyzdvihnutých nálezov relatívne tolerované aj napriek tomu, že tento postup väčšinou nezodpovedá zákonu. Ostáva tu však šanca získať z nálezu aspoň obmedzené množstvo použiteľných informácií. Navyše detektoristi takto spolupracujúci s archeologickými inštitúciami a múzeami sú schopní si časom osvojiť základné dokumentačné postupy, vďaka čomu je možné zachovať viac podstatných informácií.

Právna úprava dnes túto činnosť vymedzuje ako priestupok, napriek tomu však archeologická obec čelí obrovskému rozmachu detektoringu, ktorý, nie je možné efektívne regulovať.

---

¹⁾ Autor je interným doktorandom na katedre práva životného prostredia a pozemkového práva Právnickej fakulty Masarykovej univerzity. Článok vychádza z diplomovej práce autora a je doplnený o nové zdroje. Článok vznikol v rámci grantového projektu Nástroje ochrany archeologického dedičstva Specifického výzkumu GAMU (MUNI/A/1352/2019).

Cieľom predloženého textu je preto v prvom rade analyzovať problém detektoringu v Českej republike z hľadiska právnej praxe. Z dôvodu získania väčšej výpovednej hodnoty bude za účelom porovnania podrobne analyzovaná aj situácia na Slovensku. Nasledovať pohľad na fungovanie (aktivitu a úspešnosť) správnych orgánov v praxi. Aby získané poznatky dostali výpovednú hodnotu, budú konfrontované s rozsahom nelegálnej činnosti, dokumentovaným na internetovom portáli zameranom na predmetnú činnosť.

Pre komparáciu so zahraničím bude stručne popísaná právna úprava nemeckej spolkovéj krajiny Šlezvicko-Holštajnsko, ktorá by mohla byť vhodnou inšpiráciou pre českú prax. Vyústením týchto kapitol budú úvahy *de lege ferenda*, ktoré predostrú základné možnosti budúceho smerovania.

Právny rámec ochrany archeologických nálezov

Odmysliac si ústavné právne predpisy všeobecného charakteru, základný rámec ochrany archeologického dedičstva, ktorý by mali vnútroštátne predpisy rešpektovať, predstavuje tzv. Maltský dohovor²⁾ záväzný ako pre Českú, tak aj Slovenskú republiku.³⁾ Ten v prvom rade definuje samotný pojem archeologického dedičstva, identifikuje jeho súčasti, rozoberá opatrenia na jeho ochranu, financovanie archeologických výskumov, nezákonný obeh archeologických nálezov a ďalšie aspekty ochrany archeologického dedičstva. Z hľadiska zamerania predloženého textu sú zásadné hlavne opatrenia vyžadované v rámci článku 3:

- predchádzanie akýmkoľvek nepovoleným vykopávkam a odstraňovaniu súčastí archeologického dedičstva
- zabezpečenie toho, aby vykopávky a ostatné techniky, ktoré by mohli mať deštruktívne účinky vykonávali len kvalifikované osoby s osobitným oprávnením zabezpečenie toho, aby používanie detektorov kovov a iných detekčných zariadení alebo postupov archeologického výskumu podliehalo predchádzajúcemu osobitnému schváleniu vždy, keď to vyžaduje vnútroštátna legislatíva príslušného štátu.⁴⁾

Z týchto relatívne všeobecných pravidiel následne vychádzajú jednotlivé vnútroštátne právne predpisy jednotlivých krajín.

Právna úprava Českej republiky

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v znení neskorších predpisov (ďalej aj pamiatkový zákon), upravuje viaceré oblasti pamiatkovej starostlivosti, pričom archeologickým výskumom a nálezom sa venuje časť

---

²⁾ Európsky dohovor o ochrane archeologického dedičstva (revidovaný) [online]. [cit. 12. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.pamiatky.sk/Content/Data/File/sluz_predpis/344_2001-europsky_dohovor.pdf.

³⁾ Dohovor bol v Českej republike publikovaný v Zbierke medzinárodných zmlúv pod č. 99/2000 Sb.m.s., na Slovensku v Zbierke zákonov pod číslo 344/2001 Z.z.

⁴⁾ čl. 1-6, 10 a 11, Európsky dohovor o ochrane archeologického dedičstva (revidovaný).

tretia a v časti piatej sú vyčlenené priestupky právnických a podnikajúcich fyzických osôb a priestupky fyzických osôb.⁵⁾ Na rozdiel od Maltského dohovoru zákon nedefinuje samotné archeologické dedičstvo ani jeho rôzne podoby. Jedinou výslovne definovanou súčasťou archeologického dedičstva je tak iba archeologický nález. Tým má byť v zásade akýkoľvek doklad či pozostatok života človeka a jeho činnosti od počiatku vývoja do novoveku, ktorý sa zachoval pod zemou.⁶⁾

Prísna jazyková interpretácia zákona by mohla vylúčiť z kategórie archeologických nálezov všetky predmety vyrobené či do zeme uložené po uvedenej hranici. Zo zoznamu by tak vypadli napríklad všetky predmety z obdobia svetových vojen.⁷⁾ V praxi je preto pojem archeologického nálezu interpretovaný širšie. Na podporu extenzívneho výkladu možno zmeniť napríklad stanovisko Archeologického ústavu AV ČR, ktoré deklaruje, že aj nálezy z druhej svetovej vojny sú archeologickými nálezmi.⁸⁾

Zásadne sú archeologické nálezy získavané v priebehu archeologických výskumov, ktoré môže vykonávať Archeologický ústav a ďalej tiež oprávnené organizácie disponujúce povolením Ministerstva kultúry. Toto povolenie môže byť podľa zákona udelené aj fyzickej osobe, v praxi však k tomu zatiaľ nedošlo. Nakoľko je podmienkou udelenia povolenia okrem iného aj odborná kvalifikácia preukazovaná dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním v odbore archeológie, nie je možné, aby toto povolenie dostal amatérsky hľadač archeologických nálezov.⁹⁾

Aj napriek tomu, že zákon explicitne samotné hľadanie nálezov mimo archeologický výskum nepovažuje za priestupok a ani túto činnosť výslovne nezakazuje, stanovisko Ministerstva kultúry detektoring zaraďuje pod vykonávanie archeologického výskumu:

„Jestliže uváděný nálezce nalezl archeologické nálezy v rámci své činnosti, jejímž primárním účelem bylo hledání archeologických nálezů (což nálezce opakovaně uváděl), a tuto činnost prováděl za použití detektoru kovů, může být tato jeho činnost posouzena jako provádění archeologického výzkumu,“¹⁰⁾

Priestupkom sa zákon venuje v § 39 pričom na detektorársku činnosť možno aplikovať viaceré ustanovenia: odsek 1 písm. f) vymedzuje ako priestupok vykonávanie neoprávnených výkopov na území s archeologickými nálezmi, spojiť ho možno aj s písmenom b), ktoré označuje za priestupok nesplnenie oznamovacej povinnosti. V odseku (2) zmieneného paragrafu možno

---

⁵⁾ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v znení neskorších predpisov.

⁶⁾ § 23 ods. 1, pamiatkový zákon.

⁷⁾ Na tomto mieste však treba poznamenať, že až do odkrytia či vykopania nálezu, nie je možné zistiť, či daný predmet bude spadať do obdobia pred koncom novoveku, alebo pôjde o nález mladší a teda či bude považovaný za archeologický nález.

⁸⁾ ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, PRAHA, v.v.i., *Co je archeologický nález* [online]. [cit. 22. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.arup.cas.cz/co-je-archeologicky-nalez/>.

⁹⁾ § 21, pamiatkový zákon.

¹⁰⁾ Stanovisko Ministerstva kultúry Českej republiky, č.j. 9711/2007 zo dňa 26. 6. 2007.

pod písmenom g) nájsť ďalšiu zakázanú činnosť, ktorá by mohla zodpovedať predmetnej činnosti – vykonávanie neoprávnených archeologických výskumov. Písmeno g) druhého odseku opäť odkazuje na neohlásenie nálezů.¹¹⁾

Aj vo svetle vyššie uvedeného stanoviska Ministerstva kultúry možno konštatovať, že obe skutkové podstaty zodpovedajú skúmanej činnosti. Za iných okolností by bol rozsah protiprávnej činnosti uvedenej v prvom ustanovení menší než v prípade vykonávania neoprávnených výskumov, detektorová prospekcia je však špecifickou metódou výskumu, ktorá nemusí zahŕňať a veľaokrát ani nezahŕňa terénny zásah väčšieho plošného rozsahu. Z pohľadu amatérskeho detektoringu sa tak môže zdať, že ide o zbytočnú duplicitu, s ohľadom na ostatné metódy archeologických výskumov je však nepochybne potrebné tieto skutkové podstaty rozlišovať.

Za prvý priestupok je možné uložiť pokutu do výšky 2.000.000 Kč, za druhý je horná hranica sankcií dokonca až 4.000.000 Kč.¹²⁾ Okrem výšky hornej hranice sankcií sa priestupky odlišujú aj v orgáne, ktorý je k ich prejednaniu príslušný – prvý priestupok prejednáva obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou, druhý zas krajský úrad.¹³⁾ V praxi sa ukazuje, že jediné relevantné správne konania vedú krajské úrady.¹⁴⁾

Nakoľko je archeologický výskum možné vykonávať iba s povolením udeleným Ministerstvom kultúry¹⁵⁾, je táto činnosť amatérskeho hľadáčova nepochybne činnosťou protiprávnou.

V praxi občas dochádza aj k náhodným nálezom, rovnako aj amatérske hľadáči občas svoje nálezy ako náhodné prezentujú. Bez ohľadu na okolnosti nálezů však zákon jednoznačne stanovuje pravidlá ako s nálezom mimo oprávnený archeologický výskum naložiť. Ten je nutné v prvom rade ohlásiť „Archeologickému ústavu alebo najbližšiemu muzeu buď priamo alebo prostredníctvom obce, v jejímž územnom obvode k archeologickému nálezu došlo. Oznámení o archeologickom nálezu je povinen učiniť nálezce alebo osoba zodpovedná za provádění prací, při nichž došlo k archeologickému nálezu, a to nejpozději druhého dne po archeologickém nálezu nebo potom, kdy se o archeologickém nálezu dověděl.“ Druhým podstatným krokom je s nálezmi nijako nemanipulovať, pričom účelom tohto ustanovenia je zachovanie nálezových okolností, ktoré mnohokrát poskytujú rovnako dôležité (a niekedy aj dôležitejšie) archeologické informácie ako samotný nález. Ďalšie opatrenia na záchranu a vyzdvihnutie nálezů vykoná Archeologický ústav alebo iná oprávnená organizácia.¹⁶⁾

---

¹¹⁾ § 39 ods. 1 a 2, pamiatkový zákon.

¹²⁾ § 39 ods. 5, pamiatkový zákon.

¹³⁾ § 40 ods. 1, pamiatkový zákon.

¹⁴⁾ Autorovi správne konania vedené obecnými úradmi nie sú známe. Naopak sa viackrát stretol s neznalosťou pracovníkov týchto úradů, ktorí sa viac krát u neho informovali, či „je teda ten detektoring legálny alebo nelegálny.“

¹⁵⁾ § 21, pamiatkový zákon.

¹⁶⁾ § 23, pamiatkový zákon.

Právna úprava Slovenskej republiky

Pôvodná právna úprava pamiatkovej starostlivosti na Slovensku bola dlho totožná s českou. Slovenská republika však rýchlejšie reflektovala záväzky z Maltského dohovoru do vnútroštátnej legislatívy, zmenu priniesol Zákon č. 49/2002 Z. z., o ochrane pamiatkového fondu, v platnom znení. Medzi hlavné zmeny možno zaradiť definíciu archeologického náleziska (dovtedy iba definícia nálezu), zavedenie špecializovaných správnych orgánov, vymedzenie nedeštruktívnych metód, zákaz nepovoleného používania detektoru kovov, ale aj mnoho ďalších. Zákonodarca poctivo zobral do úvahy ustanovenia Maltského dohovoru, preto tento zákon výrazne mení mnohé aspekty pamiatkovej starostlivosti.¹⁷⁾

Pre skúmanú problematiku je významná hlavne definícia archeologického nálezu. Tým je *„hnutelná vec, ktorá je dokladom o živote človeka a o jeho činnosti od najstarších dôb do roku 1918 a spravidla sa našla alebo nachádza sa v zemi, na jej povrchu alebo pod vodou. Archeologickým nálezom je tiež zbraň, munícia, strelivo, súčasť uniformy, vojenská výstroj alebo iný vojenský materiál, ktorý sa našiel v zemi, na jej povrchu alebo pod vodou a pochádza pred roku 1946.“*¹⁸⁾

Vďaka časovému vymedzeniu je jednoznačne definované, z akého obdobia musia predmety pochádzať, aby boli považované za archeologické nálezy. Konkrétne určenie roku, po ktorom už predmety archeologickými nálezmi nie sú, eliminuje zásadnejšie interpretačné rozdiely. Zákonodarca rovnako myslel i na sporné obdobie druhej svetovej vojny a medzi archeologické nálezy zaradil militáriá tohto obdobia. Zákonodarca teda neopomenul žiadne zásadné aspekty vymedzenia archeologického nálezu.

Na uvedené ustanovenie nadväzuje, ktoré hľadanie nálezov výslovne zakazuje: *„Nepovolený pamiatkový výskum alebo výkop na kultúrnej pamiatke, pamiatkovom území, archeologickom náleze alebo archeologickom nálezisku, ako aj nepovolený zber, premiestňovanie hnutelného nálezu, jeho neoprávnená držba a vyhladávanie pomocou detekčných zariadení sa zakazujú. Povrchový zber a nedeštruktívna prospekcia oprávnenými právnickými osobami podľa § 36 ods. 4 sa nepovažujú za nepovolený pamiatkový výskum.“*¹⁹⁾ Aktuálny zákon navyše obsahuje úpravu postupu pri náhodnom archeologickom náleze²⁰⁾ čo logicky koreluje s vyššie zmieným ustanovením a zákazmi v ňom uvedenými.

Fyzická osoba podľa zákona pácha priestupok, ak *„vykonáva bez rozhodnutia krajského pamiatkového úradu pamiatkový výskum na kultúrnej pamiatke, pamiatkovom území alebo archeologickom nálezisku alebo neoprávnené vyhladáva, vykope alebo*

---

¹⁷⁾ Zákon č. 49/2002 Z.z., o ochrane pamiatkového fondu, v znení neskorších predpisov.

¹⁸⁾ § 2 ods. 5, Zákon č. 49/2002 Z.z., o ochrane pamiatkového fondu.

¹⁹⁾ § 39 ods. 6, Zákon č. 49/2002 Z.z., o ochrane pamiatkového fondu.

²⁰⁾ § 40 ods. 2, Zákon č. 49/2002 Z.z., o ochrane pamiatkového fondu.

z miesta nálezu vyzdvihne, premiestni alebo prechováva archeologický nález.“²¹⁾
Za túto činnosť je možné uložiť pokutu do 200.000 €.²²⁾

Zákon tiež umožňuje postúpiť vec orgánom činným v trestnom konaní v prípade, že hrozí trvalé poškodenie archeologického náleziska.²³⁾ Predmetné ustanovenie § 249 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, v platnom znení má podobné znenie: „Kto neoprávnene vyhladáva, vykope, inak z miesta nálezu vyzdvihne, premiestni alebo prechováva archeologický nález, alebo kto inak poškodzuje alebo znehodnocuje archeologické dedičstvo, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.“ Páchanie tohto trestného činu detektorom kovov alebo iným detekčným zariadením je špeciálne upravené v odseku 2 a stanovuje sadzbu v rozpätí jedného až piatich rokov.²⁴⁾

Právna úprava Slovenskej republiky je tak oproti Českej republike výrazne prísnejšia²⁵⁾, aký vplyv však naozaj majú prísnejšie predpisy na amatérskych hľadačov v praxi však ukáže až relevantná judikatúra.

Činnosť správnych orgánov v Českej republike

Podľa dostupných informácií z rokov 2015 až 2020 sú známe správne konania²⁶⁾, iba z Moravsko-sliezského, Olomouckého a Pardubického kraja, celkovo ide v súčte iba o 14 vecí, pričom dve z nich boli odložené (Tabuľka 1).²⁷⁾ Nízky počet konaní neumožňuje vykonať podrobnejšiu analýzu rozhodovacej praxe, vhodné je tak aspoň nazrieť na skutkové stavy a činnosť správnych orgánov v niektorých vybraných prípadoch.²⁸⁾

Blížši pohľad na uznesenie z Moravsko-sliezského kraja bohužiaľ poskytuje oporu pre názor, že detektoristickú činnosť nie je možné efektívne trestať – ukazuje totiž náročnosť unesenia dôkazného bremena. V tomto prípade hľadač svoju činnosť s detektorom kovov vysvetľoval ako hľadanie stratených kľúčov, vysvetlenie mal aj pre prítomnosť nástrojov slúžiacich na kopanie – z dôvodu intenzívnej poľnohospodárskej činnosti na danom

---

²¹⁾ § 42 ods. 1 písm. m), Zákon č. 49/2002 Z.z., o ochrane pamiatkového fondu.

²²⁾ približne 5 200 000 Kč.

²³⁾ § 43a ods. 2, Zákon č. 49/2002 Z.z., o ochrane pamiatkového fondu.

²⁴⁾ § 249 zákona č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon, v znení neskorších predpisov.

²⁵⁾ Právne predpisy Českej republiky neobsahujú skutkové podstaty trestného činu, ktoré by bolo možné vhodne použiť v súvislosti s amatérskym hľadaním archeologických náleзов. Pri vhodných okolnostiach by bolo maximálne možné uvažovať o poškodení cudzej veci. Aj v tomto prípade by sa však prípadné konanie týkalo skôr následku tejto činnosti, než jej samotného výkonu.

²⁶⁾ Ide o správne konania podľa § 39 ods. 2 písm. f) pamiatkového zákona, ktoré v prvom stupni rozhodujú krajské úrady. Informácie od obecných úradov obcí s rozšírenou pôsobnosťou Plzenského a Pardubického kraja ukázali, že tieto správne orgány priestupky súvisiace s činnosťou detektoristov zásadne neriešia. Od získavania podrobných informácií z ostatných krajov bolo preto z dôvodu časovej náročnosti a nízkeho prínosu upustené.

²⁷⁾ Údaje poskytli jednotlivé kraje na základe o žiadostí o informácie.

²⁸⁾ Ako v prípade Českej, tak aj Slovenskej republiky boli vybrané prípady, ktoré podľa autora vhodne reflektujú situáciu v praxi. Podrobný popis všetkých správnych konaní pre účel textu nie je potrebný.

mieste predpokladal, že kľúče sa mohli dostať hlbšie pod povrch. Vo chvíli, keď bol pri činnosti pristihnutý, nemal u seba žiadne archeologické nálezy, ale ani spomenuté kľúče. Cieľ jeho činnosti tak nebolo možné jednoznačne preukázať. Následne správny orgán dospel k názoru, že vyjadrenia ohľadne poľnohospodárskej činnosti zodpovedajú skutočnosti. Viac nebolo možné preukázať, správny orgán tak vec odložil s tým, že došlé oznámenie neodôvodňovalo zahájenie konania o priestupku.²⁹⁾

Aktívne pôsobí nepochybne Olomoucký kraj, ktorý za skúmané obdobie riešil až 9 prípadov. Z dostupných informácií vyplýva, že správny orgán neudeloval sankcie iba na základe pamiatkového zákona, ktorý stanovuje takmer výhradne finančné postihy, ale uchýlil sa aj k uloženiu trestu prepadnutia veci. K tomu ho oprávňoval vtedy účinný zákon č. 200/1990 Sb., o priestupcích, v platnom znení – § 15 ods. 1 písm. a) umožňoval uložiť sankciu prepadnutia veci, ak táto prináleží páchatelovi a bola využitá či určená na spáchanie priestupku.³⁰⁾ Dve uložené sankcie značne prevyšujú ostatné, keď dosahujú hodnoty 20.000 a 17.000 Kč. Dôvodom pre uloženie pokuty vo výške 17.000 Kč bola nemožnosť uložiť sankciu prepadnutia veci, nakoľko páchatelom využitý detektor kovov nebol jeho vlastníctvom. Nakoľko však páchatel vyjadril vôľu tento detektor v budúcnosti od vlastníka zakúpiť za 15.000 Kč, správny orgán sankciu o túto hodnotu navýšil. Svoj postup obhájil snahou znemožniť opakované páchanie priestupku, pričom väčšinou tak činí práve odňatím veci použitej k spáchaniu priestupku. Vzhľadom na špecifické okolnosti tak správny orgán bežnú pokutu navýšil.³¹⁾

Relatívne dobré výsledky činnosti má na prvý pohľad aj Pardubický kraj, ktorý riešil 4 prípady, rozhodnutia boli vydané v roku 2018. Pri ich preskúmaní sa ukázalo, že všetky prípady sa týkajú jedinej neoprávnenej detektorovej prospekcie, ktorú spolu vykonávali štyri fyzické osoby. Pokuty boli uložené v troch prípadoch, jedno konanie bolo zastavené. Rozhodujúcim faktorom bola prítomnosť archeologických nálezov u jednotlivých páchatelov – jedinému hľadačovi, ktorý žiadne nálezy nenašiel tak nebola sankcia uložená. Vzhľadom na nízku, až nulovú, hodnotu nájdených predmetov a absenciu predošlých porušení zákona neboli ani ostatným detektoristom vymerané vysoké pokuty (2x 500 Kč, 1x 1000 Kč).³²⁾

Aspoň orientačnú predstavu o rozsahu detektoristickej činnosti môže poskytnúť napríklad internetový portál Lovec pokladů. Na tomto portáli sú bežne zdieľané archeologické nálezy nepochádzajúce z archeologických

---

²⁹⁾ Rozhodnutie Krajského úradu Moravsko-sliezského kraja zo dňa 5. 8. 2016, sp. zn. ÚPS/13205/2016/Bla.

³⁰⁾ § 15 ods. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o priestupcích, v znení neskorších predpisov.

³¹⁾ Rozhodnutie Krajského úradu Olomouckého kraja zo dňa 17. 6. 2020, sp. zn. KÚOK/4293/2020/OSKPP/685.

³²⁾ Rozhodnutia Krajského úradu Pardubického kraja zo dňa 15. 10. 2018 sp. zn. SpKrÚ-69178/2017 OKSCR OKPP (2 rozhodnutia), sp. zn. SpKrÚ-69232/2017 OKSCR OKPP a sp. zn. SpKrÚ-69194/2017 OKSCR OKPP.

výskumov, ale z činnosti amatérskych hľadačov. Tiež je na stránke možné nájsť návody ako „správne“ činnosť vykonávať, prípadne fórum s diskusiami o hľadaní v Českej republike a zahraničí. Portál aktuálne eviduje 239 600 nálezov.³³⁾ Oproti počtu správnych konaní tak ide o značný rozdiel.

Kraj	Počet	Záver	Rok
Moravsko-sliezsky	1	Odložené ³⁴⁾	2016
Olomoucký	9	Pokuta 20.000 Kč + prepadnutie detektoru ³⁵⁾	2016
		Pokuta 4.000 Kč ³⁶⁾	2016
		Pokuta 5.000 Kč + prepadnutie detektoru ³⁷⁾	2017
		Pokuta 500 Kč + prepadnutie detektoru ³⁸⁾	2016
		Odložené ³⁹⁾	2016
		Pokuta 2000 Kč + prepadnutie detektoru ⁴⁰⁾	2019
		Pokuta 17.000 Kč ⁴¹⁾	2020
		Pokuta 2000 Kč + prepadnutie detektoru ⁴²⁾	2020
		Pokuta 2000 Kč + prepadnutie detektoru ⁴³⁾	2020
Pardubický ⁴⁴⁾	4	Zastavené	2018
		Pokuta 500 Kč	2018
		Pokuta 500 Kč	2018
		Pokuta 1000 Kč	2018

Tabuľka 1 – Správne konania v Českej republike za roky 2015-2020 (ku dňu 28. 7. 2020)

³³⁾ LOVEC POKLADŮ. Lovci Historie – nálezy a určování. LOVEC POKLADŮ [online]. [cit. 06. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.lovecpokladu.cz/>.

³⁴⁾ Porov. cit. pozn. 22.

³⁵⁾ Rozhodnutie Krajského úradu Olomouckého kraja zo dňa 15. 2. 2016, sp. zn. KÚOK/89632/2015/OKPP/685.

³⁶⁾ Rozhodnutie Krajského úradu Olomouckého kraja zo dňa 21. 12. 2016, sp. zn. KÚOK/110005/2016/OSR/685.

³⁷⁾ Rozhodnutie Krajského úradu Olomouckého kraja zo dňa 29. 6. 2017, sp. zn. KÚOK/391104/201716/OSR/685.

³⁸⁾ Rozhodnutie Krajského úradu Olomouckého kraja zo dňa 11. 10. 2016, sp. zn. KÚOK/87374/2016/OSR/685.

³⁹⁾ Záznam o uznesení Krajského úradu Olomouckého kraja zo dňa 21. 11. 2016, sp. zn. KÚOK/92494/2016/OSR/685.

⁴⁰⁾ Rozhodnutie Krajského úradu Olomouckého kraja zo dňa 19. 12. 2019, sp. zn. KÚOK/119034/2019/OSKPP/685.

⁴¹⁾ Porov. cit. pozn. 24.

⁴²⁾ Rozhodnutie Krajského úradu Olomouckého kraja zo dňa 17. 3. 2020, sp. zn. KÚOK/131422/2019/OSKPP/685.

⁴³⁾ Rozhodnutie Krajského úradu Olomouckého kraja zo dňa 17. 6. 2020, sp. zn. KÚOK/4293/2020/OSKPP/685.

⁴⁴⁾ Porov. cit. pozn. 25.

Činnosť správnych orgánov a súdov na Slovensku

Obdobne ako v Českej republike, ani na Slovensku nie je evidované väčšie množstvo konaní. Relevantné údaje o týchto konaniach sú súhrnne uvedené v Tabuľke 2.⁴⁵⁾ Dôvodom nízkeho počtu správnych konaní je pravdepodobne existencia trestného činu, ktorý sa svojou skutkovou podstatou prakticky prekrýva so skutkovou podstatou daného priestupku. Výška uložených pokút je obdobná ako u správnych konaní v Českej republike.

V prvom prípade páchateľ objavil muníciu z druhej svetovej vojny, do pozornosti správnych orgánov sa tak jeho aktivita dostala vďaka privolaným pyrotechnikom. Počas správneho konania obvinený tvrdil, že hľadal vstupnú šachtu do kaverny z prvej svetovej vojny a nie archeologické nálezy. Toto vyjadrenie sa však nezhodovalo s jeho predošlými vysvetleniami a tak správny orgán uložil pokutu vo výške 50 €. Krajský pamiatkový úrad pri stanovení výšky prihliadol aj k tomu, že nevznikol žiadny škodlivý následok.⁴⁶⁾ Druhé rozhodnutie musel potvrdiť aj odvolací orgán, páchateľ sa totiž odvolal z dôvodu, že výška pokuty (200 €) je pre neho likvidačná.⁴⁷⁾ Nezákonnú činnosť však táto osoba vykonávala dlhodobo minimálne 6 mesiacov, preto sa tejto výške nemožno čudovať. Posledné správne konanie bolo zastavené, nakoľko nebolo možné preukázať, že došlo k spáchaniu priestupku. Obvinený tvrdil, že sporné predmety získal výkupom zo šrotu, nedošlo teda k vykonaniu nepovoleného výskumu či vyhľadávaniu archeologických nálezov.⁴⁸⁾

Podrobnejšiu analýzu si zaslúžia trestné konania, ktoré vo všetkých prípadoch skončili uložením sankcie. Šesť konaní možno rozdeliť do dvoch skupín – prípady, v ktorých ide o tradičné prípady detektoringu a prípady, v ktorých došlo aj k spáchaniu trestného činu nedovoleného ozbrojovania. Prvá skupina zahŕňa iba dve konania⁴⁹⁾ v ktorých bol uložený trest (12 a 18 mesiacov) s podmienkou 1 rok. Jedno z konaní jej špecifické tým, že trestný čin vykonala osoba, ktorá už raz bola uznaná vinnou z obdobného priestupku.⁵⁰⁾ V oboch prípadoch ide o detektoristov, ktorí zbierali staršie archeologické nálezy, prevažne mimo artefaktov zo svetových vojen.

---

⁴⁵⁾ Údaje o správnych konaniach sa týkajú výhradne rokov 2015-2017 a poskytli ich jednotlivé kraje na základe o žiadosti o informácie. Súdne rozhodnutia z rokov 2015-2020 boli získané z portálu Ministerstva spravodlivosti SR a mali by zodpovedať situácii ku dňu 28. 7. 2020..

⁴⁶⁾ Rozhodnutie Krajského pamiatkového úradu Bratislava zo dňa 22. 12. 2015, sp. zn. KPÚBA-2015/14023-7/92000/MAC.

⁴⁷⁾ Rozhodnutie Pamiatkového úradu Slovenskej republiky zo dňa 21. 12. 2015, sp. zn. PUSR-2015/21836-4/90992/71/NEM.

⁴⁸⁾ Rozhodnutie Krajského pamiatkového úradu Košice zo dňa 9. 12. 2016, sp. zn. KPUKE-2016/23495-04/95942/TM.

⁴⁹⁾ Rozsudok okresného súdu v Trnave zo dňa 6. 12. 2016, sp. zn. 7T/74/2014 a Trestný rozkaz okresného súdu v Komárne zo dňa 4. 8. 2015, sp. zn. 3T/50/2015.

⁵⁰⁾ Predchádzajúce správne konanie nespadá do skúmaného obdobia. (Rozsudok okresného súdu v Trnave zo dňa 6. 12. 2016, sp. zn. 7T/74/2014.

Práve konania s detektoristami so zbierkou zo svetových vojen tvoria druhú vyčlenenú skupinu. V troch prípadoch bol uložený trest 2 roky, v jednom prípade iba 1 rok. Všetky tresty boli podmienené, pričom podmienka bola vždy minimálne 2,5 roka (2x 2,5⁵¹⁾, 3⁵²⁾ a 4 roky⁵³⁾). Vyššie tresty súvisia jednak s charakterom nálezov, nakoľko šlo prevažne o zbrane či muníciu, rovnako však súvisia s množstvom nálezov. V týchto prípadoch sú súčasťou rozhodnutí dlhé zoznamy držaných predmetov, ktorých držba či použitie by znamenalo reálne spoločenské riziko a ohrozenie zdravia či života ďalších občanov. Vzhľadom na tento aspekt vyvstáva otázka, či je možné tieto prípady chápať ako sankcionovanie bežnej detektoristickej činnosti, alebo tu výraznú rolu hrá práve nedovolené ozbrojovanie a hľadanie a vyzdvihovanie archeologických nálezov je iba „doplnením“ ktoré sa vzťahuje k spôsobu tohto nedovoleného ozbrojovania. Všetky konania boli ukončené dohodou o vine a treste a z obsahu rozhodnutí súdov nemožno zistiť priebeh vyšetrovania či skutkový stav. Nie je preto známe, či boli páchatelia prichytení priamo pri hľadaní nálezov, alebo činnosť polície vychádzala z vedomosti o nedovolenom ozbrojovaní týchto osôb. Otázkou tiež je, či by boli trestné konania zahájené aj v prípade absencie týchto závažných okolností. O jednom rozhodnutí v závažnom prípade trestnej činnosti z októbra 2017 informovali médiá, pričom malo ísť o organizovanú skupinu „vykrádačov nálezísk.“ Tento prípad však skončil iba uložením dvojročného podmieneného trestu.⁵⁴⁾

Ako už bolo viackrát naznačené, efektívne trestanie je veľmi náročné už z povahy tejto činnosti. Zdá sa preto, že jednotlivé spôsoby trestania nemajú veľký dopad na reálnu situáciu v spoločnosti. Aj v Českej republike horná je hranica sadzby veľmi prísna, k obmedzeniu detektoringu však reálne neprispieva. Tresty vo výške dvoch až štyroch miliónov korún sú zbytočné, ak nie je možné dotiahnuť jednotlivé konania do želaného konca.

---

⁵¹⁾ Rozsudok okresného súdu v Rožňave zo dňa 13. 4. 2015, sp. zn. 1T/39/2015 a Rozsudok okresného súdu v Leviciach zo dňa 9. 5. 2016, sp. zn. 2T/43/2016.

⁵²⁾ Rozsudok okresného súdu vo Veľkom Krtíši zo dňa 7. 1. 2016, sp. zn. 3T/88/2015.

⁵³⁾ Rozhodnutie okresného súdu v Martine zo dňa 12. 7. 2016, sp. zn. 1T/36/2016.

⁵⁴⁾ GETTING, P.: Slovenská vykrádačská mafia, ktorá rabovala hroby aj náleziská, konečne pred súdom! Verdikt vás šokuje. PLUS 7 DNÍ [online]. [cit. 8. 10. 2020]. Dostupné z: <https://plus7dni.pluska.sk/Kauzy/Slovenska-vykradacska-mafia-ktora-rabovala-hroby-aj-naleziska-konecne-pred-sudom%21-Verdikt-vas-sokuje>.

Kraj	Počet	Druh	Záver	Rok
Banskobystrický	2	Trestné	Trest 2 roky (podmienka 3 r.) ⁵⁵⁾	2016
		Trestné	Trest 2 roky (podmienka 2 r.) ⁵⁶⁾	2019
Bratislavský	1	Správne	Pokuta 50 € ⁵⁷⁾	2015
Košický	4	Správne	Zastavené ⁵⁸⁾	2016
		Trestné	Pokuta 200 € ⁵⁹⁾	2016
		Trestné	Trest 2 roky (podmienka 2,5 r.) ⁶⁰⁾	2015
		Trestné	Trest 10 mesiacov (podmienka 20 mesiacov) ⁶¹⁾	2019
Nitriansky	4	Trestné	Trest 1 rok (podmienka 1 r.) ⁶²⁾	2018
		Trestné	Trest 2 roky (podmienka 30 mesiacov) ⁶³⁾	2018
Trnavský	4	Trestné	Trest 1 rok (podmienka 18 m.) + prepadnutie detektoru ⁶⁴⁾	2016
		Trestné	Trest 1 rok (podmienka 18 m.) + prepadnutie rýľa € ⁶⁵⁾	2016
		Trestné	Trest 18 m. (podmienka 2 r.) ⁶⁶⁾	2015
		Trestné	Trest 1 rok (podmienka 1 r.) + prepadnutie detektoru ⁶⁷⁾	2015
Žilinský	1	Trestné	Trest 2 roky (podmienka 4 r.) ⁶⁸⁾	2015

Tabuľka 2 – Správne konania za roky 2015-2017 a trestné konania za roky 2015-2020 (ku dňu 28. 7. 2020) v Slovenskej republike

⁵⁵⁾ Porov. cit. pozn. 45.

⁵⁶⁾ Rozsudok okresného súdu vo Zvolene zo dňa 30. 10. 2019, sp. zn. 5T/112/2019.

⁵⁷⁾ Porov. cit. pozn. 39.

⁵⁸⁾ Porov. cit. pozn. 41.

⁵⁹⁾ Porov. cit. pozn. 40.

⁶⁰⁾ Rozsudok okresného súdu v Rožňave zo dňa 13. 4. 2015, sp. zn. 1T/39/2015.

⁶¹⁾ Rozsudok okresného súdu Košice okolie zo dňa 16. 4. 2019, sp. zn. 5T40/2019.

⁶²⁾ Trestný rozkaz okresného súdu v Komárne zo dňa 4. 8. 2015, sp. zn. 3T/50/2015.

⁶³⁾ Rozsudok okresného súdu v Leviciach zo dňa 9. 5. 2016, sp. zn. 2T/43/2016.

⁶⁴⁾ Rozsudok okresného súdu v Trnave zo dňa 6. 12. 2016, sp. zn. 7T/74/2014.

⁶⁵⁾ Rozsudok okresného súdu v Senici zo dňa 21. 1. 2020, sp. zn. 1T/215/2017.

⁶⁶⁾ Rozsudok okresného súdu v Trnave zo dňa 23. 9. 2019, sp. zn. 34T/33/2019.

⁶⁷⁾ Rozsudok okresného súdu v Trnave zo dňa 23. 11. 2018, sp. zn. 0T/276/2018.

⁶⁸⁾ Porov. cit. pozn. 46.

Výkon detektorovej prospekcie v rámci právnych predpisov Českej republiky

Názory odbornej verejnosti na činnosť amatérskych hľadačov sa rôznia, od absolútneho odmietania až po vlastnú iniciatívu spolupráce.⁶⁹⁾ Za účelom ochrany archeologického dedičstva mnohí archeológovia pristupujú k spolupráci na hrane platného práva, keď napríklad preberajú nálezy získané nelegálnou činnosťou preto, aby nedošlo k ich strate a tiež k strate ďalších relevantných informácií, pričom tento trend nie je výnimočný. Detektorové prospekcie by sa však zásadne mali vykonávať v režime bádateľských výskumov. Ide o výskum, ktorý sa vykonáva na území aktuálne neohrozenom (napr. stavebnou činnosťou) a hlavne z vedeckých pohnútok.

Na základe dohôd medzi oprávnenými organizáciami a Akadémiou vied Českej republiky (AV ČR) sú tieto organizácie povinné žiadať Archeologický ústav AV ČR o stanovisko k vykonaniu výskumu v prípade, že budú použité deštruktívne metódy. V interpretácii detektorovej prospekcie ako deštruktívneho alebo nedeštruktívneho výskumu nepanuje jasná zhoda. Archeologický ústav tento druh činnosti považuje za nedeštruktívny, nevyžaduje preň teda žiadosti o stanovisko, tak ako v ostatných prípadoch.⁷⁰⁾ Vzhľadom na to, že dochádza k deštruktívnemu zásahu do terénu a zničeniu nálezového kontextu, považujú niektorí odborníci túto metódu za deštruktívnu.⁷¹⁾

Spolupráca amatérov by mala tiež prebiehať výhradne v rámci bádateľských výskumov, najlepšie za priamej účasti archeológa a za dodržania odborných výskumných metód. Z právneho hľadiska tejto forme spolupráce nič nebráni a v niekoľkých prípadoch tak aj v súčasnosti prebieha. Príkladom je napríklad iniciatíva v rámci Juhomoravského kraja, v ktorej participuje napríklad Archeologický ústav AV ČR Brno, v.v.i. a viaceré miestne múzeá.⁷²⁾

Nemecký príklad prístupu k problematike

Amatérski hľadači sa svojej činnosti v Českej republike venujú už roky. Napriek tomu, že nepriaznivé dopady tejto aktivity sú verejne známe, žiadne

---

⁶⁹⁾ Problematike bolo venované celé 2. číslo 58. ročníka periodika *Archeologické rozhledy*. Vid' napr. ŠEDO, O.: *Archeologie, archeologové a detektory kovů. Poznámky k tématu aneb advocatus diaboli*; VENCL, S.: *Detektoráři jsou specializovaní zloději, něco na způsob bytařů*; VÍCH, D.: *Detektory kovů v archeologii: úhel pohledu regionálního archeologa*. In *Archeologické rozhledy*. 2006, roč. LVIII, č. 2.. ISSN 0323-1267.

⁷⁰⁾ ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, PRAHA, v.v.i. *Kdy žádat Archeologický ústav o stanovisko k badatelskému archeologickému výzkumu*. ARUP [online]. [cit. 12. 03. 2018]. Dostupné z: <http://www.arup.cas.cz/?p=27687>. Po aktualizácii internetových stránok už podrobnosti nie sú zverejnené, dostupný je len formulár na žiadosť k bádateľskému výskumu [cit. 08. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.arup.cas.cz/>.

⁷¹⁾ KUNA, M.: *Detektory kovů v archeologii*. *Archeologické rozhledy*. 2006, roč. LVIII, č. 2, s. 323-328. ISSN 0323-1267. s. 185.

⁷²⁾ KOMORÓCZY, B. a kol.: *Společnými silami za poznáním archeologického dědictví Jihomoravského kraje*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, v.v.i. a Jihomoravský kraj. 2019. 28 s. ISBN 978-80-7524-030-9.

riešenia neprišli. Podrobnejší pohľad na situáciu na Slovensku ukázal body, z ktorých by si zákonodarca v Česku mohol brať príklad. Ako plusy treba rozhodne vnímať podrobnejšiu a prísnejšiu právnu úpravu. Jasné vymedzenie pojmu archeologický nález, zavedenie špecifických skutkov podstat či už v zákone pamiatkovom alebo trestnom, nepochybne smeruje k potlačeniu protiprávnej činnosti. Zásluhu na týchto zmenách nesie napríklad aj Maltský dohovor, ktorého reflexia v českom právnom poriadku stále chýba.

Pohľad na početnosť uložených sankcií však ukazuje druhú stranu mince. Prísny zákon síce viedol k uloženiu viacerých trestov, tento nárast však stále nekorešponduje s rozmachom protiprávnej činnosti v praxi. Inšpiráciu však možno hľadať v iných krajinách.

Odvážny krok smerom k liberalizácii detektoringu urobilo Šlezvicko-Holštajnsko, neskôr jeho vzor nasledovali aj ďalšie spolkové krajiny. Nový model zaviedol miestny *Gesetz zum Schutze der Kulturdenkmale* z roku 2012, ktorý uvádza, že každý, kto kopaním alebo za pomoci detekčných technológií vyhľadáva archeologické nálezy na zemi či vo vode, musí mať povolenie úradu na ochranu pamiatkovej starostlivosti. V záujme ochrany pamiatok môže byť toto povolenie odobraté.⁷³⁾

Na základe tohto ustanovenia vznikol akýsi licenčný systém. Záujemcovia o udelenie licencie musia absolvovať certifikáciu vedenú miestnym ekvivalentom slovenského Pamiatkového úradu Slovenskej republiky. Celý proces začína osobným pohovorom s uchádzačom, ktorého cieľom je zistiť, či je táto osoba vhodná na ďalšiu spoluprácu a tiež vysvetliť dotyčnému, čo všetko proces obnáša a aké z neho plnú následky. Druhým krokom je praktický tréning v teréne a teoretický seminár zameraný na dokumentáciu nálezov, ich základné datovanie a historické obdobia do ktorých môžu nálezy spadať. V ďalšej fáze sú uchádzači poučení o následnom skladovaní nálezov v múzeu, o ich konzervácii a následnej exhibícii. Predposledným krokom je poučenie ohľadne (ne)manipulácie s muníciou a výzbrojou z druhej svetovej vojny. Úplným záverom je praktický test v teréne pod dohľadom archeológa.

Po splnení predpokladov je uchádzačovi udelená očakávaná licencia, ktorej súčasťou je vymedzenie lokalít, v ktorých je možné nálezy hľadať, resp. kde to možné nie je. Detektorista si dokonca môže vyžiadať aj špecifickú oblasť, väčšinou v okolí bydliska. Následne sa už môže dotyčný venovať svojmu hobby, nálezy však musí ohlasovať a odovzdávať spolu s nálezovou správou obsahujúcou všetky podstatné informácie. Skupiny detektoristov sú tiež často využívané v rámci tradičných archeologických výskumov. Zatiaľ sa zdá, že systém sa osvedčil, aj keď od zavedenia prešiel niekoľkými zmenami.⁷⁴⁾

---

⁷³⁾ *Gesetz zum Schutze der Kulturdenkmale* (Denkmalschutzgesetz; DSchG SH 2012) [online]. [cit. 08. 10. 2020]. Dostupné z: http://www.lexsoft.de/cgi-bin/lexsoft/justizportal_nrw.cgi?t=160218143586108841&sessionID=1807952992110969424&source=link&highlighting=off&templateID=document&chosenIndex=Dummy_nv_68xid=174263,19.

⁷⁴⁾ MAJCHCZAK, B. S.: The current model of archaeological metal detecting and its success

Záver

Na základe vykonaného bádania možno konštatovať, že napriek problematickým ustanoveniam aktuálneho pamiatkového zákona, nie je jediným problémom dektektoringu právna úprava. Situácia v praxi je totiž veľmi podobná aj na území Slovenska, ktorého právne predpisy problematiku upravujú precíznejšie a priestupky i trestné činy sankcionujú prísnejšie.

Problémom tak je hlavne latentná povaha protiprávnej činnosti, s ktorou správne orgány nedokážu efektívne bojovať. Plne využitý nie je ani finančný rozsah sankcií, nakoľko je pri rozhodovaní zohľadnený spoločenský záujem a správne orgány sa snažia neuchyľovať sa k likvidačným sankciám. Pomer medzi prípadmi, ktoré sa dostali pred správny orgán a množstvom na internete zverejnených detektorových nálezov však jasne ukazuje, že boj s nelegálnym detektorom je v tejto chvíli neúspešný. Pripomenúť treba, že do štatistiky nie sú zaradené všetky relevantné fóra či periodiká a tiež skutočnosť, že množstvo nálezov ani nemusí byť publikovaných. S ohľadom na uvedené treba brať tento pomer s veľkou rezervou.

Ako ukazuje situácia na Slovensku, ani prísnejšia právna úprava sama o sebe výraznejšie úspechy nedosiahne. Latentná povaha detektoristickej činnosti skrátka výrazne sťažuje boj proti nej. Aby za súčasného stavu právnej úpravy došlo k markantnému zlepšeniu situácie, museli by polícia a správne orgány začať k problému pristupovať oveľa aktívnejšie a vykonávať na archeologických náleziskách pravidelný dohľad.

Na rad tak prichádza úvaha, ako postupovať v boji s týmto neduhom na poli pamiatkovej starostlivosti. Napriek vyššie uvedenému, prvou možnosťou ostáva sprísnenie právnej úpravy, očakávanie zlepšenia situácie by však bolo u tohto variantu naivné. Napriek tomu sa nájdu odborníci, ktorí v snahe zabrániť strate kultúrnohistorických informácií zastávajú práve tento postup.

Druhým variantom by mohlo byť vymedzenie pravidiel, pri ktorých dodržaní, je možné činnosť licencovane vykonávať spolu so sprísnením sankcií za porušenie týchto pravidiel by mohlo sláviť úspech. Dalo by sa hovoriť o prístupe „cukru a biča“, keď spolupracujúci a poctiví, licencovaní detektoristi by mohli svoju záľubu legálne vykonávať (ba dokonca by bolo možné uvažovať aj o užších formách spolupráce s archeologickou obcou), pričom ostatní detektoristi by boli za svoju činnosť riadne potrestaní. Možno predpokladať, že takýto systém by situáciu sprehľadnil a komunitu detektoristov rozdelil. Z nej samotnej by snáď následne mohla ústiť iniciatíva na eliminovanie škodlivého elementu v podobe nespôlpracujúcich hľadačov.

Z dlhodobého hľadiska by sa dalo očakávať, že by sa zvyšoval počet spolupracujúcich detektoristov, ktorí by vďaka správnym pracovným

---

in Schleswig-Holstein. In: MARTENS, J. – RAVN, M. (eds.): *Pløyejord som kontekst*. Oslo: Kulturhistorisk museum, 2016, s. 89-100. ISBN 978-82-8314-073-6.

postupom pri vyzdvihovaní nálezov kultúrnemu dedičstvu neškodili, ale ho naopak obohacovali.

Že tento spôsob funguje, dokazuje napríklad situácia v Šlezvicku-Holštajnsku, kde liberálny model prináša dobré výsledky. V archeologickej obci sa navyše nájde veľký počet hlasov, ktoré by tento variant privítali. Na druhú stranu, hľadači, ktorí by nedodržiavali stanovené pravidlá a nálezy by neodovzdávali, prípadne by nevenoval dostatočnú starostlivosť ich údržbe, by mohli o svoje licencie prísť. Osoby, ktoré by činnosť vykonávali by mali byť prísne trestané, aby ich vidina trestu nútila k legálnej a prínosnej spolupráci. Za tým účelom by bolo vhodné po vzore Slovenskej republiky a iných krajín zaviesť nový trestný čin, vzťahujúci sa na túto nelegálnu aktivitu.

Iniciatívu v tomto smere začali vo vzájomnej spolupráci vyvíjať oba archeologické ústavy Akadémie vied Českej republiky, ktoré aktuálne pripravujú „*Portál amatérskych spolupracovníkov a evidencie samostatných nálezů*“ (PAS), ktorý má slúžiť na administráciu bádateľských výskumov za výraznej spolupráce amatérskej verejnosti. Cieľom je portál využiť na zber relevantných vedeckých informácií o získaných nálezoch. Činnosť hľadačov bude navyše napojená na konkrétne bádateľské výskumy vedené oprávnenými organizáciami, nepôjde tak o výkon nelegálnych výskumov bez potrebného povolenia Ministerstva.⁷⁵⁾ Archeologické ústavy sa takýmto spôsobom po rokoch snahy doceliť zmenu právnej úpravy odhodlali najšť aspoň čiastočné riešenie diskutovaného problému vlastnou cestou. Úspešnosť pripravovaného modelu však ukáže až čas.

Táto snaha však neznamená, že by zákonodarca mohol aj naďalej potreby pamiatkovej starostlivosti ignorovať. Naopak, nemal by dlho váhať, lebo zo zeme sú denne vyzdvihované nové a nové archeologické nálezy, ktorých význam je pre spoločnosť stratený.

Shrnutí:

Predložený text sa zameriava právne aspekty využívania detektoru kovov na hľadanie archeologických nálezov. Archeologické nálezy sú tradične odkrývané a získavané v priebehu archeologického výskumu, nie je však možné sa vyhnúť aj nálezom, ktoré s prebiehajúcimi výskumami nie sú prepojené. V takom prípade môže ísť buď o nálezy náhodné, alebo nálezy, ktoré boli získané neoprávnenou osobou. Pre posúdenie okolností nálezu je však zásadná aj jeho právnická a archeologická definícia a teda interpretácia toho, kedy sa vôbec o archeologický nález jedná. Prvá časť analyzuje českú a slovenskú právnu úpravu, druhá sa venuje prevažne činnosti správnych. Ako príklad sú následne uvedené vybrané zahraničné prístupy k problematike. V poslednej časti sú prezentované úvahy o možnom smerovaní českej právnej úpravy v budúcnosti.

---

⁷⁵⁾ NOVÁK, D. – LEČBYCHOVÁ, O. – KUNA, M. – PAVLOŇ, T.: Archeologický informační systém ČR. Jeho poslání, služby a plánovaný rozvoj. In *Přehled výzkumů, 2020, roč. LXI, č. 1*, s. 220-222. ISSN 2571-0605, s. 220.

**Legal aspects of using metal detectors to search for archaeological finds
– summary:**

This paper deals with legal aspects of using metal detectors to search for archaeological finds. Archaeological finds are being unearthed mostly during archaeological excavations, but it is not possible to avoid artefacts being found other ways. These finds can be found accidentally or by a person who is not allowed to carry out archaeological excavations. To be able to judge the nature of archaeological finds, it is necessary to know its legal and scientific definitions. First part of the paper analyses the Czech and Slovak legal regulations. The special attention is paid to the Monument Act of both countries. The second part mainly focuses on activities of administrative bodies. Selected foreign studies and approaches to this issue are given as an example. The last part discusses the possible trends and directions of the Czech legislation in the future.